

KİTAP İNCELEMESİ

Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri

Prof. Dr. Necate Baykoç Dönmez
Dr. Ülkü Abidoğlu, Doç. Dr. Çağlayan Dinçer
Uzm. Nilay Erdemir, Dr. Şebnem Gümüştü

Zeynep ÇETİNKAYA*

Bu yazıda Necate Baykoç Dönmez, Ülkü Abidoğlu, Çağlayan Dinçer, Nilay Erdemir ve Şebnem Gümüştü'nün birlikte hazırladıkları "Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri" adlı kitabın 3. baskısı tanıtılacaktır.

Kitap, 5 bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, dil gelişiminde algının önemi konusuna yer verilmektedir. Algının, çocuğun gelişimi üzerindeki etkisine değinilerek "görsel, işitsel ve dokunsal" olmak üzere üç çeşit algı üzerinde durulmaktadır. Her bir algı hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra yapılabilecek etkinlikler sunulmaktadır. Bu etkinlikler, algı çeşitlerine göre alt başlıklara ayrılarak maddeler halinde anlatılmaktadır: görsel ayırt etme, görsel eşleştirme, görsel sınıflandırma, şekil-zemin ayrımı, mekân ilişkileri ve görsel bellek; işitsel ayırt etme, ses kaynağını bulma, işitsel sıralama ve işitsel bellek; dokunsal ayırt etme ve dokunsal eşleştirme.

İkinci bölüm, dil gelişiminde dikkat kontrolünün önemi ile ilgilidir. Bu bölümde dilin çocuklar için karmaşık bir uyarıcı olduğu, bu uyarana dikkatini veremeyen çocuğun dillinde bazı problemler oluşacağı belirtilerek dikkatin önemi vurgulanmaktadır. Joan Reynell'in 0-6 yaş arası için ortaya koyduğu dikkat kontrolünün altı aşaması tanıtıldıktan sonra her bir aşamadaki dikkat kontrolünün geliştirilmesi için ne tür etkinliklere yer verilebileceği anlatılmaktadır.

Üçüncü bölümde, "dil gelişiminde ilk dönem ve alıcı dil" konusu ele alınmaktadır. Bu bölümde öncelikle çocuğun dil gelişimindeki "ilk"ler üzerinde durulmakta, ilk iletişim, ilk seslendirmeler, ilk kavramlar, ilk konuşma algısı ve ilk sözlü ifadeleri anlama hakkında açıklamalı bilgilere yer verilmektedir. Daha sonra ilk dönem ve alıcı dil gelişimini destekleyebilecek etkinlikler, alt başlıklara ayrılarak maddeler halinde anlatılmaktadır. Bu etkinlikler, ses çıkarmayı, kavram gelişimini, ilk sözlü ifadeleri anlamayı, çocuğun günlük yaşam içindeki kavramları tanımasını ve sözcük çeşitlerinin öğrenilmesini destekleyecek türden etkinliklerdir.

Dördüncü bölümde, ifade edici dil gelişimi konusu, ayrıntılı bir biçimde ele alınmaktadır. Çocukların tek sözcüklü cümlecikler ve iki sözcüklü birleşimleri, "12-18 ay, 18-24 ay, 2-3 yaş, 3-4 yaş, 4-5 yaş ve 5-6 yaş" biçiminde dönemlere ayrılarak anlatılmaktadır. İfade edici dil gelişimi hakkında bilgi verildikten sonra örnek etkinlikler sunulmaktadır. Bu etkinliklerde dikkati çeken nokta, "sözcük" temelli olmasıdır. Bunlar, "Tek Sözcük İle İlgili Etkinlikler, İki Sözcüklü Birleşimler İle İlgili Etkinlikler, Üç Sözcüklü Birleşimler İle İlgili Etkinlikler, Üç ve Daha Fazla Sözcüklü Birleşimler İle İlgili Etkinlikler" başlıkları altında verilmektedir.

Beşinci bölümde, dil gelişiminde oyunun önemi konusuna değinilmektedir. Bu bölümde oyunun önemi, çocuk gelişimi üzerindeki etkisi ve oyunlarda dikkat edilmesi gereken kurallar belirtilerek altı çeşit oyun üzerinde durulmaktadır. Bunlar keşfedici oyun, fiziksel oyun, yapı-inşa oyunu, hayali oyun, sosyal oyun ve kurallı oyundur. Her bir oyun çeşidinde dikkat edilmesi gereken noktalar vurgulandıktan sonra yapılabilecek etkinliklere yer verilmektedir.

Kitabın son kısmında ise yararlanılan kaynakların listesi ve yazarların kısa öz geçmişleri yer almaktadır.

Tanıtılan bu kitapta temel amaç, çocuğun doğal bir süreç içerisinde oluşan dil gelişimini eğitim yoluyla desteklemektir. Sunulan etkinlikler, çocuğun anadili edinimine ve dil gelişimine yardımcı olacak türdendir. Etkinlikler evde, dışarıda ve sınıfta rahatlıkla kullanılabilir nitelikte olduğu için kitap, başta anne ve babalar olmak üzere eğitimcilerin, alanla ilgili uzmanların ve öğrencilerin yararlanabilecekleri bir kaynaktır.

Kaynak: Dönmez, N., Abidoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Erdemir, N. ve Gümüştü, Ş. (2000). *Dil Gelişimi Etkinlikleri*. 3. Baskı. Ya-Pa Yayınları. İstanbul.

* Arş. Gör. Dr. Dokuz Eylül Üniv., Eğitim Bil. Enst., Türkçe Eğitimi Bl, İzmir, zeynep.cetinkaya@deu.edu.tr